

Webinarreeks Voortvarend Nederlands Virtueel

Aflevering 4

Collega's over de hele wereld – een rondetafelgesprek over het diverse NVT- "netwerkveld"

Datum

Donderdag 31 oktober 2024

Inleiding

De IVN is een ledenvereniging met leden in meer dan 40 landen over de hele wereld en heeft als missie om de opleiding Nederlands wereldwijd te ondersteunen en te stimuleren en om de zichtbaarheid van het vakgebied te vergroten binnen en buiten het taalgebied.

Webinar 4 van “Voortvarend Nederlands Virtueel” in 2024 was hiervan een mooie illustratie. Dit webinar had de vorm van een rondetafelgesprek met vier docenten Nederlands als vreemde taal (NVT). Docenten uit (bijna) alle windrichtingen van de wereld, die toch vaak dezelfde uitdagingen ervaren.ⁱ Het gesprek werd gemodereerd door **Julia Sommer**. Julia is behalve docent NVT aan de Universiteit Wenen ook coördinator van het INVT-netwerk en van de ontwikkeling van een basisleergang NVT, twee recente initiatieven van de Taalunie.

De tweede docent was **Angelique van Niekerk**, hoogleraar aan het departement Afrikaans, Nederlands, Duits en Frans van de Universiteit van die Vrystaat in Bloemfontein, Zuid-Afrika. Angelique geeft naast Afrikaans als vreemde taal ook Nederlandse taalverwerving voor mensen met voorkennis van het Afrikaans. In haar onderzoek houdt ze zich graag bezig met toegepaste taalkunde, en specifiek met reclametaal.

De derde docent, **Esmée van der Hoeven**, geeft NVT aan de University of California en aan Stanford University. Esmée komt uit Nederland. Als deel van haar opleiding Taal en Cultuurstudies aan de Universiteit Utrecht deed ze een stage neerlandistiek extra muros in Olomouc in Tsjechië. Dat is waar haar liefde voor het Nederlandse taalonderwijs is begonnen. Ze volgde een opleiding tot NT2-docent aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en werkte ongeveer tien jaar als NT2-docent bij verschillende universitaire talentcentra en de Hogeschool Rotterdam. Inmiddels woont ze alweer zo'n tien jaar in de Verenigde Staten.

De derde docent, **Katja Tereshko**, is Russische. Ze studeerde Nederlands in Sint-Petersburg. Tijdens haar studie kwam ze regelmatig naar Nederland en uiteindelijk zou ze haar master in België doen. Daarna werkte ze zeven jaar als docent Nederlands aan de Staatsuniversiteit van Moskou. In 2023 verhuisde ze naar Nederland, waar ze zich liet omscholen tot NT2-docent. Ze doet een postdoc bij het Leesbevorderingslab, waar ze cursussen gaat ontwikkelen om NT2-leerders meer aan het lezen te krijgen.

Het werkveld

Julia Sommer constateert dat het gezelschap bestaat uit één moedertaalspreker en drie niet-moedertaalsprekers. De docenten hebben ervaring met zowel NVT- als NT2-onderwijs, en

werken aan instellingen waar Nederlands op verschillende manieren is (of was) ingebed. Deze inbedding is mede bepalend voor de inhoud en opzet van de colleges. “Dus ook ons werkveld is heel divers.”

Julia geeft om te beginnen een beeld van de situatie in Wenen. Daar is Nederlands sinds 2023 een vakgebied binnen de Vergelijkende Literatuurwetenschap. De vakgroep biedt een soort minor aan met colleges taalverwerving, cultuur en literatuur. “En omdat we onderdeel zijn van Vergelijkende Literatuurwetenschap hebben alle colleges - óók de colleges taalverwerving – een literaire component.” De colleges taalverwerving worden bezocht door 60 tot 70 studenten: literatuurstudenten, studenten van de minor Nederlands en ook studenten die gewoon geïnteresseerd zijn in de Nederlandse taal en cultuur uit alle Nederlandstalige landen. Na een jaar zitten de studenten ongeveer op niveau B1. Julia gebruikt de methodes *Taal Vitaal* en *Taal totaal* en vult die aan met materiaal uit andere methodes, authentieke bronnen en eigen materiaal. “De colleges zijn vooral communicatief”, zegt ze. “De nadruk ligt op schrijven en spreken, want lezen en luisteren zijn voor Duitstalige studenten meestal geen probleem.” Daarnaast wordt er aandacht besteed aan academische disciplines als grammatica, etymologie en interculturele communicatie.

Angelique van Niekerk wijst erop dat de meeste docenten die in Zuid-Afrika Nederlands geven eigenlijk geen formele Nederlandse opleiding hebben. Dat geldt ook voor haarzelf. Ze geeft Nederlands op basis van haar kennis van de taalkunde van het Afrikaans, en daarnaast heeft ze als bijscholing een aantal workshops gevolgd. In Bloemfontein krijgen de tweedejaars studenten Afrikaans – ongeveer 15 in totaal - een semester Nederlands: eerst zeven weken taalverwerving, en daarna zeven weken Nederlandse literatuur. “Door de overeenkomsten tussen het Nederlands en het Afrikaans kunnen de studenten na een kennismaking van veertien weken al examen doen op A2- of zelfs B1-niveau. Het is een groot voordeel om kennis te hebben van het Afrikaans als je Nederlands leert, maar het is soms ook lastig omdat de talen zo dicht bij elkaar liggen.” Verder verzorgt de vakgroep een korte cursus Nederlands voor belangstellenden van buiten de universiteit. Die moeten dan wel voorkennis van het Afrikaans hebben, want er wordt gewerkt met een contrastieve methode waarbij het Nederlands vergeleken wordt met het Afrikaans. Angelique is trots op het Nederlandse literatuuronderwijs dat in Bloemfontein wordt geboden. “Ik denk wel eens dat dat bij ons op een hoger niveau zit. Want terwijl de grammatica van het Nederlands voor ons – studenten én docenten – een flinke uitdaging is, vinden we met begrip lezen helemaal niet moeilijk.”

Dutch Studies aan Universiteit van Californië – Berkeley, waar **Esmée van der Hoeven** lesgeeft, bestaat als sinds 1966. Er worden een minor en een major voor undergraduate studenten aangeboden. En er wordt ook een zogenaamde *designated emphasis* voor PhD-studenten aangeboden. Voor studenten die bijvoorbeeld geschiedenis of kunstgeschiedenis studeren en die in hun promotietraject ook gebruik willen maken van Dutch studies. Maar verreweg de meeste studenten volgen Nederlands als bijvak. “We hebben per semester ongeveer 30 studenten die de taalverwerving doen”. Maar Dutch Studies bestaat uit meer dan alleen maar de taallessen. “We bieden ook cursussen in het Engels over bijvoorbeeld geschiedenis, cultuur en literatuur. Die cursussen trekken meer studenten aan en uiteindelijk is het natuurlijk belangrijk dat we voldoende studenten hebben. Dat is één van de redenen waarom die cursussen in het Engels zijn. Populaire cursussen zijn bijvoorbeeld een cursus over Anne Frank of over de geschiedenis van New Netherland, New Amsterdam, New York of de Caribische eilanden en Indonesië. Wat betreft de taalverwerving hebben we Elementary Dutch en Intermediate Dutch; dat zijn onze intensieve taalcursussen”. Die studenten hebben 5 uur per week Nederlandse les.

“We hebben ook nog twee gevorderde cursussen. Die kunnen studenten ook herhalen, dus bijvoorbeeld studenten die een minor of een major doen moeten natuurlijk meer cursussen doen. En op het moment dat studenten een cursus herhalen, dan is het aan mij om het programma te veranderen, zodat er elke keer nieuwe onderwerpen aan bod komen”. We bieden ook een cursus Dutch for reading Knowledge, dus Nederlands als bronnentaal. Dat is met name voor PhD-studenten die niet zozeer de Nederlandse taal willen leren spreken, maar die het Nederlands moeten kunnen lezen”.

Voor **Katja Tereshko** zijn er twee contexten. “Ik gaf vroeger les aan de Universiteit van Moskou en daar hadden we Nederlands als hoofdvak en als bijvak. We hadden verschillende groepen studenten dus we gaven ook les volgens verschillende methodes. Voor zover ik weet bestaat Nederlands niet meer als hoofdvak in Rusland, maar het kan hier en daar nog wel gevolgd worden als bijvak. We hebben een leergang die speciaal voor Russischtaligen is geschreven, *Goed zo!*. Die is, grappig genoeg, alleen maar in Amsterdam te koop”. “Maar we gebruikten natuurlijk ook andere methodes, zoals Code, Link, Taaltalent, Nederlands in gang, Nederlands in actie, enzovoort. Maar nu zit ik in Nederland en ik geef nog steeds les want dat is mijn passie. Ik geef les als zzp’er, aan verschillende groepen studenten volgens NT2-methodes. En dan meer communicatief, want aan de universiteit gaven we natuurlijk behalve taalverwerving ook literatuur, landkunde, vergelijkende grammatica. Ook gaven we lessen Nederlands als bronnentaal aan studenten geschiedenis”.

Julia: Hopelijk hebben we hiermee kunnen laten zien hoe divers ons werkveld is. We zijn ook allemaal docenten met ervaring in NT2 én NVT, als student of als docent. Als docenten Nederlands wereldwijd hebben we wel een gemeenschappelijk doel. We willen onze studenten functioneel lid maken van een taalgemeenschap. Het maakt verschil of je je in het taalgebied bevindt of daarbuiten. Dat heeft consequenties voor de sturing. Krijg je die sturing alleen van een docent of ook vanuit de samenleving? Dat is een verschil tussen NT2 en NVT. En natuurlijk de communicatieve doelen: wil je alleen maar bronnen kunnen bestuderen, wil je je professioneel bezighouden met het Nederlands, of wil je kunnen communiceren met een samenleving?

Voor mijn studenten is namelijk het oefenen van spreekvaardigheid altijd een hoofddoel. In de les willen ze vooral kunnen spreken. Spreekvaardigheid, daar heb je iemand anders voor nodig, dus dat moet in de les gebeuren als je niet in het land woont. Mijn studenten willen bijvoorbeeld niet leren hoe je in Nederland boodschappen kunt doen. Ze hebben geen skills nodig om in Holland te overleven. Hoe kom ik in contact met moedertaalsprekers, en dan moedertaalsprekers uit alle landen waar Nederlands wordt gesproken. Ze zijn geïnteresseerd in cultuur en samenleving en willen dat graag in verband brengen met hun eigen cultuur. Dus wat spreekvaardigheid betreft en ook wat het aanbod van luistermateriaal betreft, leren wij onze studenten altijd verschillende uitspraakmogelijkheden en varianten aan en we wijzen op de variëteiten van de Nederlandse taal. Dat is typisch voor spreekvaardigheid in een NVT-context.

Katja: Ik herken alles wat je zegt. Maar toen ik naar Nederland kwam, hoorde ik vaker van mijn collega's dat NVT en NT2 zo ver van elkaar af staan, en dat ze helemaal niet te vergelijken vallen. Dat vond ik raar. Ik heb zelfs een opleiding tot NT2-docent gevolgd en ik vroeg aan iedere docent die we kregen wat het verschil was. En niemand kon me een goed antwoord geven. Ik weet nu zelf veel beter wat het verschil is maar ik denk dat er ook heel veel overeenkomsten zijn. Als NVT-docenten gebruiken we heel vaak NT2-methodes. Iedere NVT-docent kent die methodes en kan ze combineren. NT2-docenten werken vaak volgens één methode. Dat we als NVT-docenten NT2-methodes gebruiken, komt doordat taal blijft taal en dat moet aangeleerd worden. We

hebben allemaal grammatica-oefeningen nodig, of woordenschat. Ik begrijp dat jouw studenten geen boodschappen in Nederland gaan doen (of misschien toch wel, eens), maar die woorden kun je ook in andere contexten gebruiken. Ik denk dat het in de geglobaliseerde wereld niet gek is dat zoiets gebeurt.

Julia: De geglobaliseerde wereld. Door de nieuwe technologieën is het makkelijker geworden om in contact te komen met meer authentiek materiaal. In de definitie wordt vaak een verschil gemaakt. Leer je dat binnen een bepaalde samenleving en leer je dan ook alleen maar die variëteit die in deze regio gesproken wordt. Maar door de mogelijkheden om via internet met podcasts, Netflix-series en noem maar op in contact te komen, met het nieuws en heel veel informatie en taalaanbod uit de hele wereld en dus ook uit alle Nederlandstalige landen is deze grens niet zo heel duidelijk. Er zijn wel verschillen tussen NVT en NT2, maar een scherpe grens zie ik ook niet.

Esmée: Als ik het NT2-onderwijs dat ik zelf heb gegeven, vergelijk met het NVT-onderwijs, dan denk ik dat het belangrijkste verschil is dat je studenten zich bij NT2-onderwijs in een Nederlandse taalomgeving bevinden. In Nederland kun je je studenten de straat op sturen, en dat kun je niet als je in Californië zit. Daardoor zijn de onderwerpen die je behandelt ook anders. Ik denk dat er in het NVT-onderwijs veel meer nadruk ligt op taalverwerving in combinatie met leren over cultuur, samenleving en geschiedenis. Thema's die voor mijn studenten belangrijk, interessant of anders zijn.

Ik denk dat ook het contrastieve, Angelique noemde het al, in het NVT-onderwijs belangrijker is. Toen ik NT2 gaf, hadden de studenten heel diverse achtergronden, talen, culturen en religies. In een NVT-klas is dat wat homogener. Hier spreekt iedereen Engels. Daardoor kan ik ook veel contrasten tussen het Nederlands en het Engels leggen, wat mijn studenten helpt wanneer ze Nederlands leren. Dat is, denk ik, één van de redenen waarom niet alle NT2-methodes geschikt zijn voor het NVT-onderwijs en veel NVT-docenten uiteindelijk hun eigen materiaal gaan creëren, dat toegespitst is op de doelgroep en op de behoeftes van de studenten.

Angelique: In Zuid-Afrika maken we geen onderscheid tussen NVT- en NT2-onderwijs. De focus ligt op vreemde taalverwerving, vooral ten dienste van de literatuur. Onze studenten lezen als deel van hun opleiding heel veel Nederlandstalige literatuur. Nederlands word in Zuid-Afrika – in ieder geval bij ons, maar ik denk elders ook – vooral door en met en vanuit het Afrikaans aangeboden. Dus het is altijd contrastief. Ik ben er niet helemaal zeker van, maar ik weet eigenlijk van geen Zuid-Afrikaanse universiteit die Nederlands niet met het Afrikaans als vergelijkingsbasis geeft. De moderne technologie maakt het veel makkelijker dan vroeger om in je materiaalkeuze diversiteit in te bouwen. We besteden bijvoorbeeld aandacht aan muziek uit verschillende delen van de wereld. Ook moeten onze studenten een Nederlandstalige film kijken en daar vragen over beantwoorden.

Julia: De talige achtergrond van onze studenten is homogener, maar het lijkt wel alsof de doelen veel diverser zijn. Bij NT2, komen de studenten overal vandaan, dus hun achtergrond is heterogener. Als je Nederlands in een Nederlandstalig land leert, wil je vooral lid worden van een gemeenschap, van de samenleving. Maar bij ons zijn de doelen enorm divers. Dus welke methoden gebruiken we dan? Eerst even kort mijn situatie: ik gebruik ook NT2-methodes. Het is handig, want je hebt een rode draad, je hebt oefenmateriaal en je hoeft niet alles zelf te doen. Er is wat basisgrammatica en woordenschat betreft weinig variatie, vooral aan het begin. De grammaticaregels zijn niet voor het hele taalgebied exact hetzelfde, maar er zijn veel

overeenkomsten. Dus de methodes die we ter beschikking hebben, zijn dus principieel allemaal NT2. Maar mijn probleem is dan heel vaak dat ze ook maar één taalvariëteit bieden, en dat is dan vaak het Standaardnederlands. Sommige methodes besteden wel aandacht aan verschillende soorten Nederlands, maar dat komt nooit zo structureel aan bod. Ik gebruik *Taal Vitaal* en *Taal totaal*, en daar staat bijvoorbeeld in de inleiding dat het een methode is met informatie over Nederland en Vlaanderen. Ik ben even gaan kijken. Er zijn 20 hoofdstukken en van de 20 hoofdstukken krijg je in één les extra informatie over Vlaanderen. En in de 19 andere hoofdstukken informatie over Nederland. Dus je hebt wel informatie over het hele taalgebied maar de verhouding is toch een andere. Ik werk er wel mee, maar ik vul het natuurlijk ook aan met ander materiaal en natuurlijk maak ik ook zelf eigen materiaal dat geschikt is voor mijn doelgroep. Er zijn niet zoveel NVT-methodes, dus we moeten wel met NT2- methodes werken.

Esmée: Persoonlijk vind ik dat de NT2-methodes niet zo geschikt zijn voor mijn doelgroep. Daarom maak ik heel veel eigen materiaal, waarbij ik kijk naar wat mijn studenten interessant vinden. Natuurlijk gaat het om spreekvaardigheid, maar hoe het gaat bij de dokter of als je bij de gemeente iets moet doen, zulk soort dingen zijn niet relevant voor mijn studenten. Dus ik werk veel met eigen materiaal en als het gaat om grammatica dan put ik natuurlijk inspiratie uit bestaande grammaticaboeken. Er zijn heel veel grammaticaboeken beschikbaar. Ik hou zelf veel van *Practical Dutch Grammar* van Jolande Spaans, dat vind ik een heel fijn boekje. En wat ik helemaal geweldig vind, is *Zichtbaar Nederlands* van Bas van der Ham. Wat ik in principe doe in mijn cursussen is dat ik modules aanbied die gericht zijn op een bepaald thema. Binnen dat thema gaan we dan leren over het thema maar we behandelen dan ook de woordenschat en de grammatica die in teksten voorkomen. Dus ik gebruik geen standaard lesboek.

Julia: Als je zelf materiaal ontwikkelt, waar haal je dat vandaan? Bedenk je dat allemaal zelf?

Esmée: Voor *Elementary Dutch* heb ik zelf materiaal samengesteld. Maar als het wat naar een intermediate en gevorderd niveau gaat, dan put je natuurlijk uit bestaande teksten. En ik haal ook inspiratie uit het nieuws lees en als ik artikelen tegenkom. Ik gebruik zowel authentiek materiaal als zelfgeschreven materiaal. We hadden laatst een bijeenkomst met mijn collega's in de VS - we zijn een kleine groep van ongeveer 10 docenten – en we werken aan lesmateriaal op intermediate niveau. Het idee is om online modules te maken die thematisch ingericht zijn. Toen hadden we het er ook over waar je lesmateriaal vandaan haalt. Wij zijn van mening dat je ook prima zelf teksten kunt schrijven. Het voordeel daarvan is dat je precies weet op welk niveau jouw studenten zitten en dat je kunt nadenken over welke woordenschat en welke grammatica je erin wilt zetten. Het hoeft niet altijd allemaal authentiek te zijn, zelfgeschreven teksten kunnen ook heel erg goed zijn.

Julia: NT2-methodes zijn vaak niet gericht op het Nederlands in het hoger onderwijs. Ze zijn er vooral op gericht om Nederlands te leren en om deel te kunnen nemen aan de samenleving. Maar academische vaardigheden zijn ook een doel van onze studenten. We moeten onze studenten ook voorbereiden in de colleges taalverwerving in het kader van een hoofdvakstudie, van een bachelor- of een masterstudie, om zich ook op academisch niveau bezig te houden met de Nederlandse taal. Om later onderzoek te kunnen doen in taalkunde, letterkunde en cultuurkunde. Dus de doelstellingen kunnen nogal divers zijn.

Katja: Het klopt dat veel NT2-methodes wel op basisniveau zijn gericht, maar ik ken er wel een paar die ook op hogere niveaus gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld *Nederlands naar Perfectie*. De NVT-methode die wij in Rusland gebruiken is een oudere methode uit de jaren 70, maar die is ook op hogere niveaus gericht. Mijn collega's uit Sint-Petersburg probeerden ook een nieuwe methode te maken, maar dat was in de coronajaren en ze hebben het niet afgemaakt, als ik het goed heb begrepen. *Goed verbonden* is ook een heel goed boekje voor hogere niveaus. Ik kwam laatst ook een nieuw boek tegen dat heet *Ander onderwerp*, dat zou ook geschikt kunnen zijn. Maar het klopt dat een heleboel lesmethodes alleen maar basisvaardigheden en omgangsvormen aanleren en niet dieper gaan. Niet naar diepere lagen die ook geleerd moeten worden of waarmee de studenten in aanraking moeten komen. Zoals echte authentieke literaire teksten bijvoorbeeld. Er zijn verschillende meningen over hertaalde teksten, literaire teksten in simpel Nederlands herschreven. Die kunnen in de les gebruikt worden maar het zou beter zijn om rijkere teksten aan te bieden en diepere thema's aan te snijden.

Julia: ja ja dus wat jij nu noemt, al die methodes. Bijvoorbeeld *Nederlands naar Perfectie*. Dat is wel heel fijn. Maar je moet dan zoveel jaren Nederlands hebben geleerd om dan uiteindelijk naar die academische vaardigheden te kunnen gaan. En als je in een minor of in een in een keuzevakken-pakket Nederlands geeft aan een universiteit of in het hoger onderwijs dan moeten deze academische vaardigheden ook aan het begin aan bod komen. En dat mis ik in de NT2-methodes toch wel. Ik vind dat dat wel gecombineerd kan worden. Dus echt heel gericht op de behoeftes van onze studenten.

Angelique: wij gebruiken eigenlijk heel veel verschillende methodes. Wij maken ook eigen materiaal, ook met de hulp van bezoekende docenten zoals Katja die in augustus bij ons heeft geholpen met een finale test voor onze studenten. Ook Lieve de Wachter van de KU Leuven heeft al heel veel geholpen met materiaal te creëren. Videomateriaal, grammatica-uitleg, dat soort dingen. Wij krijgen regelmatig bezoekende studenten uit andere vakgebieden, zoals architectuur of medisch of zo. En dan gebruiken wij deze studenten, die helemaal geen taalstudenten zijn, om te helpen met variatie-materiaal voor te lezen. Misschien al somtijds uit boeken gericht op toeristen. Dat soort materiaal het blijkt dan materiaal van een toegankelijke maar goede kwaliteit. Want omdat iemand zoals ik, en heel veel van de andere docenten hier, eigenlijk geen formele Nederlandse basisopleiding had, is het voor mij heel belangrijk om mijn studenten niet alleen maar te laten weten of te laten horen wat ik kan doen of niet kan doen, maar om ervoor te zorgen dat een variatie en een verscheidenheid van goed materiaal of andere materiaal ook deel uitmaken van onze cursus.

Julia: ja ja. Dus ook daar kunnen wij horen dat dat jij aan één methode niet genoeg hebt. En dat jij moedertaalsprekers uit verschillende delen van van het land uitnodigt om de studenten in aanraking te brengen met de variëteiten van het Nederlands. En in NT2-methodes komt dat vaak niet aan bod.

Wat dat betreft wil ik graag overgaan naar het volgende punt namelijk de zogenoemde decentralisatie. Want de NT2-methodes worden vaak geschreven vanuit een centrum. Maar zoals gezegd is binnen de neerlandistiek het begrip decentralisatie de laatste tijd een paar keer opgedoken. Wat verstaan jullie eigenlijk onder decentralisatie en wat kan dat voor de taalverwerving betekenen? Wil iemand daar over beginnen? Decentralisatie in de taalverwerving Nederlands als vreemde taal.

Katja: ja zoals gezegd. De variatie die aangeboden moet worden. Ja dat is toch ook een soort weg, die weg leidt vanuit Amsterdam naar alle andere streken in Nederland. Omdat al die boeken vanuit Amsterdam zijn uitgegaan toen de teksten daarvoor zijn geschreven. Tenminste de boeken die ik ken, de verhalen, de situaties. Die spelen zich af vooral af in deze stad waar je niet zo vaak Nederlands kunt oefenen. Als je boodschappen gaat doen dan is het beter om naar kleinere dorpjes te gaan om dat te oefenen of misschien naar de markt. En we spreken nu trouwens over Nederland, maar er is ook België en Curaçao. Er zijn zoveel varianten van het Nederlands die ook aangeboden zouden kunnen worden. En dat zou heel erg verrijkend kunnen zijn voor onze lessen. Dus ja die variatie dat is voor mij een teken van de decentralisatie, één van de tekens.

Julia: ja, dus dat het niet meer alleen maar vanuit Amsterdam uitgaat. Maar dat we ook binnen Europa naar meerdere centra kijken en natuurlijk ook buiten Europa.

Angelique, decentralisatie van de neerlandistiek van de taalverwerving. Hoe is dat in een Afrikaanse context, in een Zuid-Afrikaanse context?

Angelique: ja ik zou verschillende antwoorden kunnen geven, maar een van de dingen die voor mij erg belangrijk zijn, is dat wij eigenlijk met decentralisatie elkaar meer kunnen helpen. Wij zijn vooral in de Zuid-Afrikaanse context een heel kleine gemeenschap en wij hebben niet de expertise om met alles gewoon zelf te doen. En als je gewoon materiaal kunt delen met elkaar, dingen samen kunt creëren, dan komt het niveau van het Nederlands al omhoog. En dit zorgt ook voor variatie. Want verschillende mensen hebben een verschillende aanpak van lesgeven en van materiaalkeuze. Ik denk dat dit erbij hoort. Dit houdt ook diversiteit in. En ik denk dat, zoals wij dat vooral in een Zuid-Afrikaanse context beleven, diversiteit een cultureel deel is van wie wij zijn. Wij zijn gewoon een heel diverse cultuur en in alleen maar één vorm. Dus ja, ik ben er erg voor.

Julia: Je noemde net een paar punten. Daar gaan we zeker nog op in. Ik wil snel even nog aan Esmée vragen of jij nog iets wil toevoegen aan het begrip decentralisatie in de taalverwerving?

Esmée: nou ik denk eigenlijk dat Katja en Angelique al het belangrijkste hebben gezegd. En dat ook hier in de VS geldt dat als ik mezelf aan mijn studenten introduceer, dan zeg ik altijd: ik kom uit Nederland. Dus ze leren dan het Nederlands wat ik spreek en wat in Nederland wordt gesproken. Maar dan moet ik er altijd bij zeggen. Ja er is ook Vlaanderen, er is ook Suriname, er is ook het Caribisch gebied. En ik zou het heel leuk vinden als er meer materiaal voor ons ter beschikking zou zijn zodat we ook aan onze studenten kunnen laten horen en zien wat die verschillen zijn.

Julia: ja dankjewel. Ja voor mij betekent dat inderdaad hetzelfde. Namelijk dat we kijken naar de verschillende variaties van de Nederlandse taal maar ook naar de specifiek doelen van de studenten die buiten een Nederlandstalig land de hele Nederlandse taal met al zijn variëteiten willen bestuderen. En je noemt daar zelf net iets. Je stelt je voor aan je studenten. Ik kom uit Nederland, dus ik wil graag ook even ingaan op de rol van de moedertaal sprekende docent of de niet-moedertaal sprekende docent Nederlands als vreemde taal of als tweede taal. Toen ik net afgestudeerd was, en dat is toch al bijna 30 jaar geleden, was het heel erg belangrijk om *near native* te klinken. Dus eh ik werd altijd voorgesteld als: “zij komt niet uit Nederland, maar zij spreekt bijna zo goed als een moedertaalspreker”. Alsof het feit dat je moedertaalspreker bent je automatisch kwalificeert om les te geven Nou, dat is een tijdje geleden. En dat is niet meer zo, is mijn indruk.

Ik heb ook een kleine anekdote. Ik vond het heel erg grappig en interessant. Enkele weken geleden kreeg ik informeel de tekst onder ogen van een grammaticaboek. Over grammaticadidactiek in het NT2-onderwijs. En toen stond in de inleiding: *”als NT2-docent merk je snel dat het lastig is om alle vragen van cursisten over grammaticale vormen te beantwoorden. Die gaan veelal over aspecten van de grammatica waarvan Nederlanders de regels niet kennen. Ook als ze Nederlands gestudeerd hebben”*.

Dus mijn ervaring als niet-moedertaal sprekende docent: wij hebben de taal zelf moeten leren en dan kunnen we bepaalde dingen gewoon makkelijker of zelfs beter uitleggen. Bijvoorbeeld de grammaticaregels maar ook wat de uitspraak betreft. Wat moet je met je mond, met je tong en met je lippen doen om die klanken zo als een ui eruit te krijgen. Dus we zijn als niet moedertaal sprekers meer een leermodel. Hoe je kunt leren. Moedertaal sprekers daarentegen zijn meer een taalmodel. Die hebben een automatisch natuurlijke taalaanbod dat een niet moedertaal sprekende docent misschien minder heeft. Vakdidactische kennis hebben we allemaal nodig, denk ik.

En ja en wij zijn nu drie niet moedertaalsprekers ten opzichte van één moedertaalspreker. **Hoe zie je dat zelf je rol?** Wat vind jij makkelijk? Wat vind jij moeilijk om aan je studenten uit te leggen als je Nederlands doceert? Angelique wil jij beginnen?

Angelique: Ik denk dat als jij zelf een taal als vreemde taal moet aanleren, dat het dan eigenlijk makkelijker is om het uit te leggen aan je studenten, want jij begrijpt wat zij niet weten of wel weten of wat makkelijk of wat moeilijk zou zijn. De grootste uitdaging is wel de spreekvaardigheid en de uitspraak. Dat is wel een probleem als je zelf niet een moedertaal- of huistaal spreker bent. En daarom moeten wij altijd heel veel moeite doen om dat te ondervangen voor onze studenten. Jij zei iets over moedertaal en hoe je dan wel moet klinken. Maar ik denk dat de grootste vrees van Afrikaans sprekenden, en ik sluit mij erbij in, is dat wij te Afrikaans klinken. Als wij Nederlands spreken, dan moeten wij er zoveel mogelijk aan denken om niet Afrikaans te klinken, want de klank vanuit Afrikaans is heel verschillend van het Nederlands. En dat is eigenlijk voor ons als docenten, maar ook voor studente, heel moeilijk. Maar qua uitleg en grammatica heeft het wel een voordeel dat jij zelf de taal niet als moedertaalspreker kunt spreken, denk ik.

Julia: Ja, ik vind trouwens niet dat je moet verbergen dat het Afrikaans klinkt, maar dat is persoonlijk. Cultuur, ja diversiteit. Ook wat de taal is die wij in onze collegezaal spreken. Die variatie. **Katja wil jij hier iets over zeggen?** Ja, je bent nu een niet-moedertaalspreker die in Nederland NT2 geeft. **Hoe zie jij je rol?**

Katja: ja ik sluit me aan bij wat Esmée en Angelique hebben gezegd, maar ik heb onlangs ook met een collega gesproken. We hebben samen gestudeerd. Twee jaar geleden hebben we hetzelfde programma afgerond en ja we zijn vrienden. En ze zei tegen mij: “als ik Nederlandse les geef, dan moet ik altijd aan jou denken. Want ik kan een Nederlandse zin als een soort gerecht beschouwen en dan kan ik daarvan wel proeven of het goed of niet goed is. Maar ik kan niet altijd uitleggen waarom”. Ik weet niet of Esmée daar iets van zou vinden. Zij is inderdaad een moedertaalspreker, ja zij is Nederlandse.

Esmée: nou kijk, ik denk. Als moedertaalspreker voel je natuurlijk aan, intuïtief, of iets goed is of fout. Of het goed voelt of niet goed voelt of klinkt. Maar ik heb natuurlijk destijds als moedertaalspreker ook alle regels moeten leren want de regels verklaren waarom iets goed of fout is. In de eerste jaren dat ik voor de klas stond heb ik ontzettend veel geleerd dankzij studenten eigenlijk die vragen stelden. Die zeiden van: “hé waarom is dit zo?” Dus het is absoluut waar dat een moedertaalspreker natuurlijk niet direct ook een geschikte taaldocent is.

En daarom denk ik dat het uiteindelijk niet zoveel uitmaakt of je nou een moedertaalspreker bent of niet. Wat belangrijker is, is dat jij een goede docent bent en dat je weet hoe je de taal kunt overbrengen en hoe je duidelijk de regels kunt uitleggen. En dat je ook begrijpt waar je studenten mee worstelen. Wat Angelique ook al aangaf, en dat dat weet je natuurlijk als niet moedertaalspreker, heb je misschien meer die ervaring van waar de studenten mee worstelen. En als moedertaalspreker, ik raad iedereen altijd aan van 'nou leer af en toe zelf ook weer eens een keer een vreemde taal'. Want dan weet je weer wat het is om in die schoenen te staan.

Katja: Ja inderdaad maar er is nog een klein voordeeltje van niet-moedertaaldocent zijn. Je kunt in sommige gevallen ook een rolmodel zijn. Julia heeft gezegd: we zijn leermodel. In mijn geval uit Rusland. Maar als je de klas binnenkomt en zegt "ik ga jullie les Nederlands geven", dan denkt men wel: ik kan dat misschien later ook worden of ik kan dan die taal toch onder de knie krijgen. Dat soort dingen, dus dat motiveert soms.

Julia: ja dankjewel. Ik moet een beetje de tijd in de gaten houden en ik wil nog een paar puntjes tenminste aanstippen. Ik vind het een heel positieve ontwikkeling dat ook de niet-moedertaalsprekende docent veel zichtbaarder is geworden. Dat geldt voor de docenten taalverwerving in het algemeen. Het is ook mijn indruk dat de positie van de docenten taalverwerving, ook binnen de neerlandistiek, veel zichtbaarder is geworden. Dankzij dit webinar en ook bij congressen zijn nu ook docenten taalverwerving uitgenodigd. Ze hebben vaak een moeilijkere positie en Angelique heeft al aangegeven dat ze veel heeft aan samenwerking. En dan ben ik toch bij *het volgende punt*, bij dat netwerk, het INVT netwerk dat in het kader van een impulstraject van de Taalunie ontwikkeld is of tot stand is gekomen. Ook met financiële ondersteuning van de Taalunie. Het doel is heel kort om docenten met elkaar te laten samenwerken. Het is co-creatief. En ik wil graag heel kort in één zin van jullie weten: **lijkt zo'n netwerk je zinvol en wat verwacht je van zo'n netwerk?** Heb je een concreet idee? Denk je dat de samenwerking van docenten Nederlands vreemde taal wereldwijd zinvol is? Katja?

Katja: Ja zeker. Zo'n netwerk is een ondersteuning. Je staat heel vaak alleen voor de klas je. Je werkt op een afdeling waar je misschien de enige docent Nederlands bent. En dan voelt het soms heel erg eenzaam. Want je wilt soms toch om advies kunnen vragen bij iemand die je vertelt dat je het toch goed doet. Dat soort dingen. Een netwerk is een soort vangnet voor zulke situaties, zou ik zeggen.

Julia: hm ja, vooral voor advies en om ook feedback te krijgen en om ideeën op te doen. Dankjewel. Esmée?

Esmée: Ja helemaal eens met alles wat Katja zegt. En ik vind het ook heel erg leuk om collega's over de hele wereld te hebben en te leren kennen.

Julia: Ja dankzij dit netwerk hebben we ook dit ronde tafelgesprek kunnen organiseren. Ja, heb je nog een concrete verwachting van zo'n netwerk? Hoe kan een netwerk functioneren volgens jou Esmée? Wat moet het netwerk doen?

Esmée: oh, dat is een moeilijke vraag. Nou ik geloof dat er een nieuwsbrief is hè. En een nieuwsbrief is natuurlijk leuk. Dan weet je een beetje wat er speelt bij anderen.

Julia: ja ik kan heel kort even vertellen over dat netwerk. Dat is nog niet zo lang geleden opgericht. We hebben een website. De link naar de website staat ook in de beschrijving van YouTube hieronder. En op deze website vind je ook een link om je aan te melden. Je kunt gratis lid worden van dit netwerk als je Nederlands geeft aan een universiteit of in het hoger onderwijs

buiten Nederland en Vlaanderen. Dus niet in een land waar Nederlands de moedertaal is. En we hebben ook groepen op social media, op Facebook en LinkedIn. Maar als je lid wilt worden van dat netwerk dan moet je ons echt een e-mail sturen en dan nemen we je op in het ledenbestand. Want we willen dat jij of dat de leden hun e-mailadres bekend maken en dat het vrijwillig gebeurt. We willen niemand met een nieuwsbrief bijvoorbeeld lastig vallen die dat zelf niet wil. Dus op dit moment hebben we een nieuwsbrief waar we ideeën verzamelen. Je vindt op de website ook ons e-mailadres.

Basisleergang

Julia: en mijn laatste opmerking. Ik wilde het toch nog over de zogenoemde basisleergang hebben. Ik ga dat heel snel even samenvatten. Binnen dit netwerk zijn we namelijk bezig, en Katja doet er ook aan mee, om lesmateriaal NVT te ontwikkelen. De zogenoemde basisleergang. We hebben tijdens dit gesprek gemerkt dat we wel allemaal werken met NT2 methodes, maar die voldoen niet helemaal aan onze eisen. We moeten heel veel extra doen, dus we proberen dit nu om te draaien. Dus wij gaan nu uit van de gedecentraliseerde neerlandistiek en de gedecentraliseerde taalverwerving en we kijken wat wij als docenten NVT kunnen bieden. En we proberen lesmateriaal te ontwikkelen voor de behoeftes van de studenten buiten het Nederlandstalige gebied met homogene achtergronden maar met diverse doelen. En ook hier zijn we heel erg benieuwd naar de ideeën over wat zo'n basisleergang moet hebben. *Wat moet een basisleergang inhoudelijk en qua taalaanbod hebben?* En we willen tenslotte weten: ben je bereid om eventueel mee te werken? Want op dit moment hebben we het plan om modelmodules te ontwikkelen. En als we zo'n modelmodule hebben willen we het openstellen, zodat andere collega's wereldwijd input kunnen geven en deze modules kunnen aanvullen. Zodat ze aangevuld worden met materiaal van collega's uit de hele wereld.

Ik ben aan het einde gekomen en ga afsluiten Ik bedank Esmée, Katja en Angelique voor dit ronde tafelgesprek. Heel erg bedankt dat jullie deelgenomen hebben aan dit voor mij heel erg spannende en leuke gesprek. Dank ook aan de IVN voor de mogelijkheid voor dit webinar en om de NVT-onderwijssituatie nog zichtbaarder te maken. Dank aan Merel en Michel voor de technische ondersteuning. En aan de Taalunie natuurlijk voor de financiële ondersteuning van het netwerk en de basisleergang. En ik bedank alle kijkers voor de aandacht en ook alle kijkers die achteraf gaan kijken Ik hoop dat het informatief en inspirerend was en ik zeg tot ziens allemaal. Tot ziens.

ⁱ De vier deelnemende docenten zijn afkomstig van drie werelddelen: Noord-Amerika, Afrika en Europa. De IVN had graag ook nog een collega uit Azië bij het gesprek betrokken, maar dat is niet gelukt. Wel is er vooraf input gevraagd aan collega's uit Indonesië, zodat het NVT-werkveld van dit continent inhoudelijk ook vertegenwoordigd is.

Netwerk INVT

<https://invtnetwerk.org/>

Samenvatting: Ingrid Glorie en Rob Visser